

25.5.2026

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av vattenlagen och 1 § i lagen om Energimyndigheten

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att vattenlagen och 1 § i lagen om Energimyndigheten ändras. Syftet med bestämmelserna är att också under exceptionella störningar trygga stabiliteten och driftsäkerheten i det elsystem som är viktigt med tanke på samhällets funktion med stöd av vattenkraftverkens regleringsförmåga.

Det föreslås att det i vattenlagen tas in bestämmelser om avvikelser från de bestämmelser som ingår i tillstånd för vattenkraftverk eller regleringstillstånd i syfte att trygga elsystemets driftsäkerhet vid exceptionella störningar. De föreslagna ändringarna gör det möjligt att temporärt avvika från tillståndsbestämmelserna för ett vattenkraftverk som kan reglera sin elproduktion under förhållanden där det är nödvändigt att öka kraftverkets elproduktion för att trygga elsystemets driftsäkerhet. Enligt förslaget sker ibruktagandet av bestämmelserna som innebär avvikelser i en störningssituation på basis av den systemansvariga stamnätsinnehavarens anmälan, när balansresurserna på marknaden inte längre räcker till för att säkerställa elsystemets driftsäkerhet.

I propositionen föreslås det att Energimyndighetens uppgifter enligt vattenlagen fogas till 1 § i lagen om Energimyndigheten.

Lagarna avses träda i kraft under våren 2027.

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

2 Nuläge och bedömning av nuläget

3 Målsättning

4 Förslagen och deras konsekvenser

5 Alternativa handlingsvägar

6 Remissvar

7 Specialmotivering

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

9 Ikraftträdande

10 Verkställighet och uppföljning

11 Förhållande till andra propositioner

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av vattenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 16 kap. 2 § i vattenlagen (587/2011), sådan paragrafen lyder i lag 572/2025, en ny 9 punkt och till 18 kap. nya 5 a, 5 b, 5 c och 6 a § som följer:

16 kap.

Straffbestämmelser

2 §

Tillståndsförseelse enligt vattenlagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

9) handlar i strid med Tillstånds- och tillsynsverkets i 18 kap. 5 a § avsedda förelägganden eller den systemansvariga stamnätsinnehavarens i 18 kap. 5 b § avsedda förelägganden som syftar till att trygga elsystemets driftsäkerhet,

ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för tillståndsförseelse enligt vattenlagen dömas till böter.

18 kap.

Särskilda bestämmelser

5 a §

Åtgärder för att trygga elsystemets driftsäkerhet

För att trygga elsystemets driftsäkerhet kan Tillstånds- och tillsynsverket vid störningar i elsystemet förelägga den projektansvariga att temporärt avvika från de bestämmelser om avtappning och vattenstånd som ingår i ett vattenkraftverks tillstånd eller ett regleringstillstånd och meddela andra behövliga förelägganden. Beslutet kan gälla i högst sex år. Bestämmelser om ibruktagande av åtgärder som vidtas med stöd av beslutet och om åtgärdernas varaktighet på basis av den systemansvariga stamnätsinnehavarens anmälan finns i 5 b § 3 mom.

Ett beslut enligt 1 mom. kan meddelas trots vad som i denna lag föreskrivs om förutsättningar för beviljande av tillstånd. Om de åtgärder som vidtas för att trygga elsystemets driftsäkerhet äventyrar uppnåendet av målet för ytvattenförekomstens status i strid med 20 a § i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen eller om åtgärderna bedöms medföra sådan försämring

av vattenförekomstens status som strider mot 20 b § i den lagen, kan ett beslut dock meddelas endast om Tillstånds- och tillsynsverket efter ansökan beviljar undantag från kraven när förutsättningarna enligt 20 c § i den lagen uppfylls.

I beslutet enligt 1 mom. ska behövliga bestämmelser utfärdas om vattnets maximi- och miniminivå och avtappningen som ska iakttas under åtgärderna, om undvikande av olägenheter som föranleds av åtgärderna, om information om ibruktagnet av åtgärderna samt om kontroll av åtgärdernas verkningar för vattenmiljön.

Om trygghandlet av elsystemets driftsäkerhet förutsätter det och förhållandena inte har förändrats väsentligt, kan beslutets giltighetstid efter ansökan förlängas med högst sex år åt gången. I ansökan ska framläggas en utredning om åtgärdernas nödvändighet och om att bestämmelserna är tidsenliga. Om åtgärder har vidtagits, ska sökanden framlägga för Tillstånds- och tillsynsverket en utredning om åtgärdernas konsekvenser för enskilda och allmänna intressen samt för miljön och vid behov göra ett förslag till justering av bestämmelserna.

Ett beslut som avses i 1 mom. får verkställas även om det överklagas.

5 b §

Förfarande i ärenden som gäller trygghandlet av elsystemets driftsäkerhet

Ansökan om i 5 a § avsedda åtgärder för att trygghandlet av elsystemets driftsäkerhet kan göras av Energimyndigheten. På behandlingen av ärendet tillämpas bestämmelserna om behandling av ansökningsärenden i 11 kap. Om ärendets brådskande natur kräver det, kan ett ärende som gäller åtgärder behandlas utan iakttagande av 11 kap. 6, 7, 8, 10, 11 och 21 §.

Den ansökan som avses i 1 mom. ska omfatta en specificering av de projekt som ansökan gäller och ett förslag till förelägganden om avvikelser från tillståndsbestämmelserna och andra behövliga förelägganden. Närmare bestämmelser om innehållet i ansökan om åtgärder och om de uppgifter som ska fogas till ansökan får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Den systemansvariga stamnätinnehavaren ska anmäla till den projektansvariga och Tillstånds- och tillsynsverket om att åtgärder för att trygghandlet av elsystemets driftsäkerhet inleds. Anmälan kan göras och åtgärder kan vidtas när balansresurserna på marknaden inte räcker till för att säkerställa elsystemets driftsäkerhet. Varaktigheten för de åtgärder som vidtas med stöd av beslutet ska begränsas till vad som är nödvändigt för att återställa elsystemet till normalläge. Stamnätinnehavaren ska anmäla till Tillstånds- och tillsynsverket att åtgärderna avslutas.

5 c §

Energimyndighetens rätt att få information

Energimyndigheten har rätt att för skötseln av uppgifter enligt denna lag avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna få behövliga uppgifter av Tillstånds- och tillsynsverket, de livskraftscentraler som sköter uppgifter inom vattenhushållning eller fiskerihushållning, Finlands miljöcentral, Naturresursinstitutet, Forststyrelsen, Finlands skogscentral, den systemansvariga stamnätinnehavaren samt innehavare av tillstånd för vattenkraftverk och regleringstillstånd.

6 a §

Förlust av förmån till följd av åtgärder för att trygga elsystemets driftsäkerhet

Förlust av förmån som direkt har drabbat egendom till följd av åtgärder som avses i 5 a § ska ersättas av statens medel. Om den som har rätt till ersättning har dragit nytta av en i 5 a § avsedd händelse eller av åtgärder som vidtagits för att trygga elsystemets driftsäkerhet, ska denna nytta beaktas när ersättningen bestäms.

På basis av en utredning efter det att åtgärderna har vidtagits kan Tillstånds- och tillsynsverket, om arten och omfattningen av den förlust av förmån som orsakats eller det stora antalet parter kräver det, ge sökanden i uppgift att utarbeta ett förslag till ersättning för förlusten av förmån. I ersättningsärenden iakttas i övrigt i tillämpliga delar bestämmelserna om separata ersättningsärenden i 13 kap. 8 §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om Energimyndigheten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Energimyndigheten (870/2013) 1 § 2 mom. 22 punkten, sådan den lyder i lag 1381/2025, och
fogas till 1 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 634/2020, 804/2020, 606/2021, 500/2023, 939/2024, 135/2025, 325/2025 och 1381/2025, en ny 23 punkt som följer:

1 §

Uppgifter

Energimyndigheten sköter de uppgifter som myndigheten har enligt

22) lagen om tillsyn över vissa system för artificiell intelligens (1377/2025),

23) vattenlagen (587/2011).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 20xx

Statsminister

Petteri Orpo

Justitieminister Leena Meri